

ONDERWIJSPROGRAMMA PO

Biënnale H3H Oosterhout 2023

Scan de QR-code
en schrijf
je school in!

BE YOUR SELFIE !

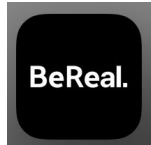
Centraal thema biënnale 3 : *Gelooft*

GELOOF IN JEZELF

Voor het educatieaanbod PO en VO in Oosterhout ben ik het thema gaan benaderen vanuit *'geloven in jezelf'*. Als kind, jongere en jongvolwassene ben je voortdurend bezig jezelf te ontdekken en je identiteit te ontplooiën en vormen. Dit is een hele zoektocht die gepaard gaat met vallen en opstaan. Ook dringt de perfecte wereld vanuit sociale media zich aan je op, die het niet gemakkelijk maakt bij jezelf te blijven. Laat staan in jezelf te (blijven) geloven.

De post-corona effecten maken dit daarnaast nog ingewikkelder. Nog nooit waren de wachtlijsten bij de GGZ zo lang. Het oordeel van anderen op wie en wat je bent, drukt als een steen op veel kinderen en jongeren en zit de acceptatie van wie je werkelijk bent in de weg.

De zoektocht van een kunstenaar, toen en nu, verschilt niet veel van de zoektocht waar kinderen en jongeren mee worden geconfronteerd, namelijk: *'Wie ben ik?'* Een meedogenloos maar uiterst effectief instrument om te ontdekken wie je bent is *Het Zelfportret*. En dan heb ik het niet over de gefakete selfie om de hele wereld te showen wat een geweldig je leven lijkt te hebben, maar een ongepolijste en eerlijke weergave van jezelf: de analoge versie van BeReal, met spiegeltje, pen en papier.

HET IDEE

Het uitgangspunt is dus *Het Zelfportret* als middel om te geloven in jezelf, in wie je bent en hoe je er uitziet. Ik wil de kinderen en jongeren meenemen in de kracht van de pure registratie van dat wat je **ziet** (jezelf dus).

Het getrainde oog van de kunstenaar is als geen ander in staat de werkelijkheid zonder opsmuk weer te geven. En hier hoeft je niet goed voor te kunnen tekenen. Zolang als dat wat je **ziet** leidend blijft in wat er op het doek komt, is het eigenlijk altijd goed wat je doet. Het vereist alleen een bepaalde *mindset* waar ik de kinderen en jongeren van bewust wil maken. Het motto van dit educatie-programma is:

Geloven in jezelf begint bij zien wie je bent

Primair Onderwijs

Ik wil alle groepen van het PO meenemen in *geloven in jezelf*. Elk op hun eigen manier. Er komen gedifferentieerd lespakketten voor onder-, midden- en bovenbouw. Stap voor stap wordt gedurende verschillende lessen toegewerkt naar het maken van een Zelfportret.

Het lessenpakket bestaat uit:

1. Spiegeltje ter grootte van een mobiele telefoon
2. Linkje naar een *YouTube-college* over zelfportretgeschiedenis
3. Routekaart
4. Voorbedrukt dik tekenvel (200 gr)
5. Kartonnen (dubbel ribbel) passe-partout
6. Leerkrachten handleiding

1: Het spiegeltje

Het spiegeltje, ter grootte van een smartphone, is de kern van het hele educatieconcept. Voor alle deelnemende scholieren is één spiegeltje. Door de vorm van het spiegeltje leg je hem als vanzelf als een telefoon in je handen. Bewust of onbewust leggen scholieren hierdoor de link met de smartphone. Dit is essentieel.

Ook de titel van het project: *Be Your Selfie* verwijst hiernaar. De smartphone is in veel gevallen toch het instrument om jezelf te veruitwendigen. Met de smartphone plaats je een vormgegeven versie van jezelf naar buiten.

De 'smartphone' die de scholieren krijgen, is niet meer dan een reflectie van de werkelijkheid. Een werkelijkheid waar soms wat te gemakkelijk aan voorbij wordt gegaan, omdat de gemanipuleerde/vormgegeven wereld vele malen aantrekkelijker lijkt.

Aan de docenten van het PO wordt ook gevraagd om het spiegeltje, waar mogelijk, terug te laten komen in andere lessen. Zodat het spiegeltje op meerdere vlakken een tool wordt en de kinderen gewend raken ermee te werken. In de docentenhandleiding zullen we hier ook een aantal suggesties in doen.

2: Zelfportret-geschiedenis

Als eerste wordt klassikaal gekeken naar een korte inleiding in de zelfportretgeschiedenis. Dit worden drie verschillende YouTube filmpjes voor onder-, midden- en bovenbouw. In de filmpjes neemt Servaas de leerlingen mee langs de geschiedenis van het zelfportret. Hierin komen bijvoorbeeld de zelfportretten van Rembrandt, Anton Corbijn, Philip Akkerman, L.A. Raeven voorbij, maar ook Servaas' eigen 365 getekende zelfportretten.

3: De Routekaart

Met de Routekaart en het spiegeltje gaan de leerlingen nu zelf van slag. De Routekaart heeft ook echt het formaat van een ouderwetse routekaart (ongeveer A2 uitvouwbaar). Ook hier telt dat voor onder-, midden- en bovenbouw een gedifferentieerde opdrachtenkaart is. De Routekaart heeft een aantal verschillende functies:

1. **Hoe KIJK je: kijkeoefeningen**
2. **Speelse portrettekenoefeningen ter voorbereiding**
3. **Het komen tot een materiaalkeuze waarmee de leerlingen het zelfportret willen maken**
4. **Kinderen vertrouwd maken met het spiegeltje**
5. **Het gevoel geven dat ze echt 'op onderzoek' uitgaan**

Op de Routekaart staan 8-10 korte opdrachten die ze direct óp de kaart kunnen maken. De leerkracht kan zelf bepalen hoe hij/zij de opdrachten verdeelt over verschillende lessen. Belangrijk is hierin dat de leerkracht de leerlingen laat werken met verschillende materialen. De leerling maakt in de loop van de opdrachten een keuze met welk materiaal hij/zij het zelfportret wil gaan maken.

Voorbeelden van opdrachten op de Routekaart zijn:

1. **Kijkoefening:** Probeer zo goed mogelijk de lijn aan de andere kant van de stippellijn te kopiëren. Gebruik het spiegeltje om te checken of je de lijn goed hebt gekopieerd.
2. **Zelfreflectieoefening:** Bekijk in het spiegeltje je gezicht. Schrijf 5 dingen op die je opvallen aan je gezicht. Wat maakt jouw gezicht bijzonder? Is dat het moedervlekje vlak onder je oog? Het littekentje op je wang? etc.
3. **Kijkoefening:** Houd het spiegeltje schuin voor je. Wat zie je allemaal achter je? Beschrijf dit en probeer het te tekenen.
4. **Informatieblokje:** Wat is de betekenis van de spiegel in de beeldende kunst? Van de *Sky-mirror* van Anish Kapoor, *het Toilet van Venus* van Velázquez totaan *Spiegeltje, spiegeltje aan de wand* van Walt Disney

5. **Kijkoefening:** Kijk eens heel goed naar 1 onderdeel van je gezicht en probeer dat zo goed mogelijk na te tekenen. Vakje 1: een oog / vakje 2: je neus / vakje 3: je mond.
6. **Toeval oefening:** 1: Pak een potlood en houdt je hand mét potlood boven dit vakje / 2: doe je ogen dicht / 3: probeer met je ogen dicht zo goed mogelijk je eigen gezicht voor te stellen / 4: blijf je ogen dichthouden en teken nu je eigen gezicht.

4: Het zelfportret maken

Nadat de leerlingen de hele Routekaart hebben doorlopen, is het tijd om te beginnen met het Zelfportret. De Routekaart heeft gediend als een speelse voorbereiding op het maken van het zelfportret. De Routekaart zou je kunnen zien als **het atelier** waar de kunstenaar onderzoek doet, schetsjes maakt, krabbeltjes en uitprobeersels.

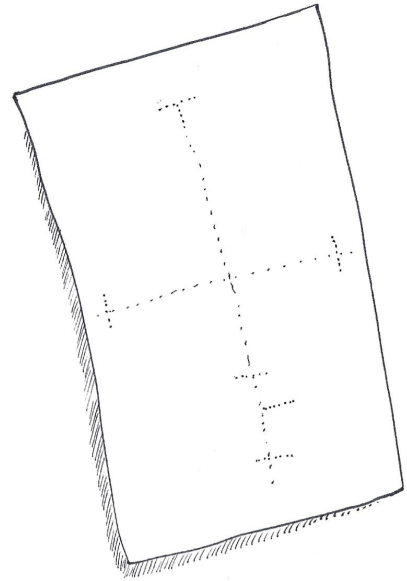
In het maken van het zelfportret wordt de leerling zoveel mogelijk vrijgelaten. Hij/zij is inmiddels vertrouwd met het spiegeltje en weet met welke materialen het wil gaan werken.

Kort voordat de leerlingen beginnen aan het zelfportret, kijkt de klas eerst een kort YouTube filmpje waarin Servaas de leerlingen aanmoedigt en succes wenst. Ook wordt in het filmpje benaderd dat niks fout is. Je bent het zelf die de keuzes maakt en foute keuzes bestaan niet! Jij bent de kunstenaar!

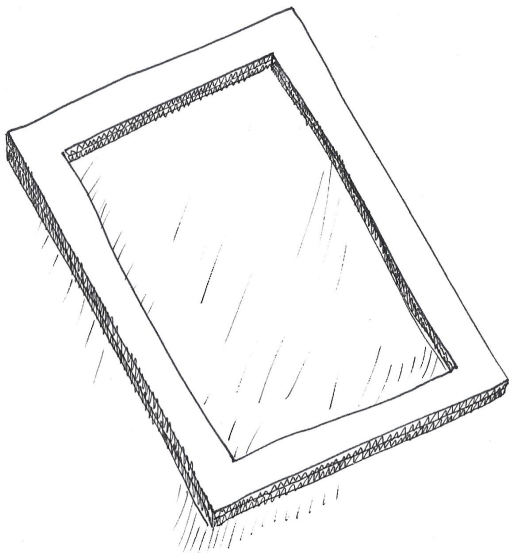
Er wordt gewerkt op drie verschillende formaten tekenpapier: (ook in lessenpakket)

1. onderbouw	groot	ongeveer A2
2. middenbouw	middel	ongeveer A3
3. bovenbouw	klein	ongeveer A4

Daarnaast zijn de tekenvellen heel lichtgrijs voorbedrukt met de basisverhoudingen van het gezicht. Hierdoor komen bij iedereen de ogen op dezelfde hoogte te staan en hebben de kinderen een klein beetje houvast.

5: Het passe-partout

Als de kunstenaars klaar zijn met het zelfportret krijgen ze allemaal een kartonnen Passe-partout (lijst-breedte ongeveer 7 cm) om het portret mee in te lijsten. De lijst mag op geheel eigen wijze worden beschilderd, beplakt, betekend etc. Vervolgens wordt de tekening, uiteraard nadat deze is gesigneerd, aan de achterzijde van het passe-partout vastgeplakt met tape en is het zelfportret klaar.

6: Leerkrachten handleiding

Het hele lessenpakket gaat vergezeld met een handleiding voor de leerkrachten waarin beschreven staat hoe zij de leerlingen kunnen begeleiden in het maakproces. Het belangrijkste gegeven hierin, is dat het kind wordt vrijgelaten in het maken van zijn/haar eigen keuzes en de leerkracht veeleer een bevragende dan verbeterende rol aanneemt.

ALLE INFO OP EEN RIJTJE

3de Biennale Oosterhout

3 juni t/m 16 juli 2023

**Uiterlijke inschrijfdatum
onderwijsprogramma:**

24 Maart

via deze QR-code:

<https://www.h19.nl/school/be-your-selfie/>

Verspreiding onderwijspakketten

door h19:

week 13

(geef voorkeursdag op bij inschrijving)

Ophalen gemaakte werken

door h19:

week 19

(h19 neemt contact op met uw school)

Filmpje educatieprogramma Biennale 2021

<https://youtu.be/JP8KPGQICm4>

VRAGEN?

Servaas Roelandse

servaasroelandse@h19.nl

06-12762683

